

Půdohraní

METODIKA PRO UČITELE

MŠ a 1. tř. ZŠ

2 x 45 min

exteriér

AUTOR: Ekodomov

použité aktivity jsou z metodiky *Procházky po Zemi* ([EarthWalks](#)) a z metodiky *Výchovy o Zemi* ([EarthEducation](#))

TÉMA: smyslové poznávání půdy a života v ní

ZAŘAZENÍ DO RVP: Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

CÍLE: Děti pomocí smyslů objevují půdu jako bohatý svět plný pestrosti a života, dostanou se do kontaktu s hlínou.

PROSTŘEDÍ: ideálně les nebo jiná volná krajina, příp. školní zahrada

VELIKOST SKUPINY: 12–15 dětí

Pokud pracujeme klasicky s třídou se 30 dětmi, je dobré třídu rozdělit na poloviny. Pro jednu polovinu třídy najít jiný program a dozor, s druhou polovinou vyrazit na procházku do přírody a projít s nimi Půdohraní. Posléze nebo při další příležitosti skupiny vyměnit.

PRAKTICKÉ TIPY:

- Cílem procházky není děti o půdě mnoho naučit, jde spíše o to vzbudit u nich zájem a touhu poznávat půdu jako svět plný života, zajímavých detailů, zaměřit na ni jejich pozornost apod.
- Hry samozřejmě fungují i jednotlivě, ale při propojení do souvislé procházky dávají dětem magický zážitek z neznámé říše a jejích tajemných zákoutí.
- Hry také lépe fungují, pokud jsou děti na pobyt v přírodě už více zvyklé, umí ji vnímat, pobývat v ní a dobře zvládají např. umazání, vítr... a další podobná fyzická omezení.
- Program je koncipovaný jako naplánovaná procházka se zastaveními po lese, parku, krajině apod. Je dobré se nad trasou dopředu zamyslet. Některé hry totiž vyžadují na místě jejich provedení určité podmínky - např. bránu do půdní říše – dva srostlé stromy, dutý kmen k prolézání apod. Lepší je, pokud děti místo moc neznají nebo je pro ně ideálně nové.
- Děti procházkou provází *Tajemný průvodce půdní říše* – učitel, který jim představuje tajemná zákoutí a zákony půdní říše, půjčuje jim speciální nástroje, vypráví jim o říši apod. Tento oblak tajemna je jako učitelský a průvodcovský přístup důležitý pro dobrý průběh celé procházky.
- Pokud při procházce budeme děti nechávat se volněji rozeběhnout a zkoumat půdu, může se nám hodit nějaké praktické, ale také magické svolávací a dobře slyšitelné zařízení (pěkný zvoneček, tibetská mísa, činelky, malý metalofon...). Můžeme ho zase speciálně pojmenovat.

- Na procházku je potřeba děti vybavit dobrým a dostatečným oblečením, aby se mohly ušpinit, sednout si na zem, nebyla jim zima apod.
- Na *Půdohraní* navazují další nápady v programu *Tvoření z půdy*.

SOUHRN AKTIVIT A PŘEHLED POMŮCEK:

- 1. Příchod Průvodce tajemné půdní říše** | 10 min | **pomůcky:** jednoduchý symbol nebo převlek pro Průvodce po tajemné půdní říši (stačí klobouk vyzdobený spadaným listím, nějaký půdní symbol – např. hůl z větve od hlíny)
- 2. Otvírání brány do tajemné půdní říše** | 15 min | **pomůcky:** přírodní brána do půdní říše (např. dva srostlé stromy nebo ohnutá větev, co tvoří „bránu“, dutý kmen, který se dá prolézt; ulička z keřů apod.)
- 3. Jak dýchá půdní říše** | 15 min | **pomůcky:** žádné, příp. 1–4 stetoskopy
- 4. Hledání pokladů** | 20 min | **pomůcky:** lupa pro každého, kterou zajímavě pojmenujete, např. drobnooko, příp. jednorázová dentální zrcátka pro každého či do dvojice – tzv. dolokuky. (Dentální zrcátka nejsou nutná, ale pro děti jsou neznámým a novým nástrojem, který je nadchne. Mají výhodu, že se děti mohou podívat na spodní stranu např. listu, kamene apod., aniž by s ním pohnuly a učí se tak opatrnosti a šetrnosti. Také tím tak neruší obyvatele půdní říše. Dají se pořídit v klasických kamenných prodejnách Zdravotnických potřeb nebo přes internet, náklad cca 30–50 Kč/ks. Mohou se vám hodit i jindy.)
- 5. Setkání s obyvateli půdní říše** | 20 min | **pomůcky:** lupa pro každého, místo venku s kameny, kládami, pod kterými žijí půdní bezobratlí
- 6. Rozloučení s půdní říší** | 10 min | **pomůcky:** žádné

1. Příchod Průvodce tajemné půdní říše | 10 min

POMŮCKY: symbol, kostým pro Průvodce po tajemné půdní říši

Mezi děti přijdeme v roli Průvodce půdní říše. Nadšeně dětem oznamuje, že jediné dnes (*můžeme říct i dnešní datum – pondělí 5. dubna!*) za celý rok se společně můžeme vydat do tajemné půdní říše, prohlédnout si ji a poznat její obyvatele. Taky je upozorníme, že půdní obyvatelé jsou velmi plaší, a proto je třeba se v jejich říši chovat tiše.

2. Otvírání brány do tajemné půdní říše | 15 min

POMŮCKY: přírodní brána do půdní říše (popis viz pomůcky v přehledu)

Než dovedeme děti k bráně, zadáme jim jednoduchý úkol, aby v okolí každý z nich našel nějaký půdní klíč, kterým bránu půdní říše otevře (větvičku, kamínek, jehličí apod.). Před bránou se přesvědčíme, že každé dítě si klíč k bráně našlo. Vyzveme je, aby postupně přistupovaly k bráně, nechávaly u ní klíč, „*tedy odemykaly ji*“ a procházely jí. Společně se se všemi dětmi sejdem na druhé straně - v půdní říši.

3. Jak dýchá půdní říše | 15 min

POMŮCKY: žádné, příp. 1–4 stetoskopy

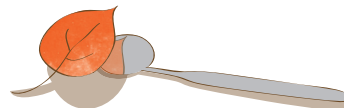
Děti motivujeme, aby poslouchaly dech půdní říše, a tím ladíme jejich pozornost na půdu...

Už jste někdy slyšely dech půdní říše? Jak dýcháme my? (společně se hluboce nadechneme a vydechneme) Všechno živé přece dýchá! Pojďme si dech půdní říše společně poslechnout!

Dětem předvedeme a vlastním příkladem je motivujeme, aby si klekly, daly ucho k zemi a poslouchaly dech půdní říše. Možná vám budou říkat, že nic neslyší. My však zachováme tajemnou atmosféru a příp. jim poradíme, ať se zkouší ještě zaposlouchat a necháme dětskou fantazii dál pracovat.

Pokud máme stetoskop(y), před dětmi je pojmenujeme jako zeměsluch, půdosluch apod. a půjčíme je dětem. Mohou poslouchat pomocí nich. Máme-li jeden kus, děti si ho mezi sebou půjčují. Když jich máme více, vytvoříme z dětí skupinky - hnízda a do každého dáme jeden kus, který si půjčují v rámci něho. Poslouchání by nemělo být nijak zvlášť dlouhé, jde spíše o zklidnění dětí a zaměření jejich pozornosti na půdu. Pokud to jde, můžeme se při poslouchání pomalu přesouvat na další místo.

4. Hledání pokladů | 20 min

POMŮCKY: lupa pro každého tzv. „drobnooka“, příp. jednorázová dentální zrcátka tzv. „dolokuky“

Dojdeme na další místo naší procházky a vydáme se nyní s dětmi objevovat půdní poklady. Máme na to zase speciální nástroje – *drobnooka* (lupy) nebo *dolokuky* (dentální zrcátka). Představíme je dětem. U *dolokuků* můžeme dětem vysvětlit jejich výhodu, protože s nimi vidíme i věci obrácené k zemi např. spodní stranu listů a přitom s nimi nemusíme hýbat a popudit tak půdní obyvatele. Poklady by měly být nějak spjaté s půdní říší. Můžeme jim nějaký půdní poklad jako příklad ukázat. Dáme každému zrcátko nebo lupu a vyrazíme za poklady. Při hledání se můžeme zase pomalu přesouvat na další místo naší procházky.

Rozšířená varianta: Pokud jsou děti už schopné spolupráce, můžeme jim před rozděláním lup dát úkol, ať si najdou 2 kamínky, dřívka, cokoli, co by vydávalo nějaký zvuk. Bude to jejich „cinktuk“, kterým budou dávat znamení ostatním, až najdou něco zajímavého. Když něco zajímavého najdou, můžou přivolat někoho kolem, aby se také na poklad podíval, a potom jít hledat zase každý sám dál.

5. Setkání s obyvateli půdní říše | 20 min

POMŮCKY: lupa pro každého, místo venku s kameny, klády, pod kterými žijí půdní bezobratlí

Sejdeme se s dětmi kolem nějakého velkého kamene, klády, kůry apod. na místě, kde bychom mohli čekat, že pod ním bude nějaký půdní hmyz. Pokud máme hodně dětí, že by na obyvatele neviděly, rozdělíme je do skupin blízko sebe kolem dalších klád, kamenů apod.

Nyní vyzveme děti, aby se dívaly na kámen, protože se možná konečně setkáme s obyvateli půdní říše! Potom odkryjeme kámen a děti mají příležitost chvíli pozorovat bezobratlé pod

kamenem. Smyslem pozorování není děti naučit jednotlivé druhy půdních beozobratlých, ale děti nadchnout, kolik a jaký život skrývá půdní říše. Po tomto společném začátku aktivity můžeme dát dětem krátký prostor, aby už samy s lupou prozkoumaly další blízká místa - kameny, zakrytá místa atd. a ještě se podívaly na život pod nimi.

6. Rozloučení s půdní říší | 10 min

POMŮCKY: žádné

... „Nyní jsme zažili už spoustu dobrodružství v půdní říši a je čas se rozloučit. Půdní obyvatelé ani nemají rádi, když je někdo dlouho ruší“...

Domluvíme se s dětmi na nějakém rozloučení s půdní říší, příp. jim nějaký pozdrav navrhne (poklonění, pohlazení země, zašeptání pozdravu do země apod.) a společně s nimi ho vykonáme. Příp. se můžeme do světa lidí vrátit stejnou bránou z úvodu procházky, kterou jsme z něj odešli. Procházka tím končí a přesuneme se zpět ke školce, škole.

HAPPYSOIL.EU

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Realizace projektu byla podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci
Podpory vzdělávání v regionálním školství v roce 2018